

gyártó ország: Magyarország
 gyártó cég : MAFILM RDS
 gyártási év : 1971

1/440 m, ff.
 35 mm, mb.

rendező : Mészáros Márta
 operatőr : Koltai Lajos
 dramaturg : Zsugán István
 hang : Kassai Tamás
 vágó : Kovács Ilona
 zene : Illés-együttes
 ének : Koncz Zsuzsa
 gyártásvez. : Breier György

Tartalom:

A Lőrinci Fonóban dolgozó munkásasszonyok problémáit, helyzetét, elképzeléseiket, lehetőségeiket mutatja be a film: három nő bemutatásával, megszólaltatásával. Mindegyikük a mai nők egy ~~szereplője~~ rétegének jellegzetes képviselői.

Képsor:

- munkaképek a fonóban
- az első nő munka közben, egyedül és munkatársai között
- nők takarítanak a gépek között, pihenés közben beszélgetnek
- leányszállás konyháján
- a második nő munka közben, az orszóban
- leányotthonban, szépítkezés közben. Felöltözik, kifésíti magát
- a harmadik nő beszél, majd munka közben
- otthon, családi körben. A konyhában együtt vacsorázik a család

Inzert: "A Lőrinci Fonóban 1000 nő dolgozik. Köszönjük közreműködését Földi Annának, Mikó Erzsébetnek és Járási Jánosnénak."

1980. aug. Tóth Á.

Főcímtervezet

A Lőrinci Fenóban

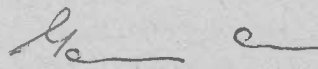
Fényképezte	Koltai Lajos
Dramaturg	Zsugán István
Zene	Illés együttes, Koncz Zsuzsa
Hang	Kassai Tamás
Vágó	Kovács Ilona
Gyártásvezető	Breier György
Rendezte	Mészáros Márta

MAPILIM Riport- és Dokumentumfilm Stúdió
Magyarországon forgalomba hozza a MOKÉP
M. 5318/71.

Végére:

A Lőrinci Fenóban lece fenónó dolgozik.
Köszönjük közreműködésüket Földi Annának, Mikó Erzsébetnek
és Járasi Jánosnénak.

B u d a p e s t, 1971. december 16.

/Garai Erzsébet/
stud.vez.

A Lőrinci fonóban c. film cenzuraszövege

A Lőrinci Fonóban. Fényképezte Koltai Lajos, Dramaturg Zsugán István, Zene Illés együttes, Koncz Zsuzsa, Hang Kassai Tamás, Vágó Kovács Ilona, Gyártásvezető Breier György, Rendezte Mesáros Márta. MAFILM Riport- és Dokumentumfilm Stúdió, Magyarországon forgalomba hozza a MOKÉP M. 5318/71.

Én 55-be jöttem ide a vállalatához, albérletbe laktam három évig, és utána kerültem ide a leányotthonba albérletbe, illetve lakni és a Fonó II. gyűrűsbe dolgozom, mint fonónő. És én szeretem munkámat, meg is szoktam, meg mit tudom én szeretem is és bár kinek tudom ajánlani fiataloknak is, vagy ... hogy jöjjön és csinálja ezt, mert ha az ember a munkahelyét változtatja, gondolom azzal csak szegényebb lehet. Hát van mikor a kétezeret is megkeresem, kétezerregyszázat, ha kétszer vagyunk éjszakásak, akkor mindig többet szoktunk keresni. Mint előmunkásnő lehetek, de más nem. Nem szerettem tanulni, ez az egy bűnöm volt. Talán azért vagyok még máig is itt. Nem is voltam valami jó tanuló Ez az igazság. Itthon nincs dolog, az ember saját magát rendbeteszi, mást nem tud csinálni. Pihen. A szabadságomat szüleimnél töltöttem a múlt évben, még csak nyaralni se voltam. Olcsó, is, jól is érzem magam, sok idő eltelt, míg nincs valami, nem lesz valami más megoldás számomra, addig itt kell, hogy lakjak. És közel van a gyárhoz. Ha arra gondolok, hogy esetleg férjhez megyek, Én 1967-ben jöttem ide a gyárba és szerencsém közé számítom, hogy ide az orszóba kerültem, a legtisztább üzemrésznek ismerem meg és le is köt a munkám, szeretek itt dolgozni. Előbb egy lányotthon kirendeltségében laktam egy évig, 1968-ba jöttem ide, és azóta itt lakom. Szeretek itt lakni és talán ez is fűz a gyárhoz. 1800-2000-2100, változó a kerestem. Anyám négy éves voltam amikor meghalt és állami gondozásba nevelkedtem fel és soha nem volt egy darab ruhám, csak amit ott kaptunk és amikor feljöttem az volt a tervem, hogy először is öltözködjem. És magamat fenn tudjam tartani. És ez megvan. Nincs egy fillér félrerakott pénzem és nem is akarok spórolni. Öltözködöm. Még így is rossz, amikor megkérdezik, hogy hol dolgozom, mindig azt mondják, hogynem igaz, hogy a fonóban dolgozom, többet néznek ki belőlem, nem tudom miért. Nem érettségiztem, két évig jártam gimnáziumba, de otthagytam, talán amiatt, hogy soha nem tudtam elmenni egy szalagavatóra, vagy egy klubdelutánra, mert egy iskolaköpenyem volt, azon kívül más semmi.

És én azzal jöttem ide, hogy én itt fogok továbbtanulni, de egyszerűen nem bírtam a három műszak mellett. Van olyan gondolatom, hogy légrettségizem, ha nyugodtabb körülmények között fogok dolgozni. Mert amikor én éjjel dolgozom az engem kimerít, amikor hazajövök, rögtön mehetnék iskolába. Itt járnak sokan lányok iskolába, én nem, én elaludnék, nem tudnék odafigyelni és talán nem is tudnék leérettseggizni és csak szégyenkeznek. Délelőttös héten reggel felkelek háromnegyed hatkor, bemegyek dolgozni. Delután hazajövök, rendszerint olvasom, vagy moziba elmegyek, vagy színházba szoktunk menni lányokkal és hét végén ~~xxx~~ van egy kis kikapcsolódás, elmegyek szórakozni, vagy ha a vőlegényem itt van azzal. Őt 68-ban ismertem meg, most jelenleg katona, azért nem tudunk megesküdni. Ő ragaszkodik a lányotthonhoz, hogy itt lakjak, addig amíg le nem szerel, és ha leszerel építkezni, akár és talán megesküdünk. Én ifjusági ösztánccokra szoktam járni és most utóbb voltam komolyabb helyeken is, éjjeli szórakozó helyen. Hát én akár milyen fiatalemberekkel, találkoztam srácokkal mindig azt kérdezik, hogy miért pont ide jössz. Zülöttnek néznek, ha elmegyek táncolni, mert nekem vőlegényem van, és én nem járok senkivel. Talán ezért is mondják. Nagyon meg szoktam mézni, hogy kivel megyek el táncolni. Szeretem ha valakinek van egy kis intelligenciája, és nem nagyképu. És nem is néz le engem azért, mert a fonóban dolgozom, találkoztam már olyanokkal, akik emiatt elfordultak tőlem. Voltam már olyan helyzetbe, hogy hazudtam, de nem tudok hazudni, mert elszólom magam. Mert amikor azt kerik, hogy találkozzunk, akkor azt mondom, hogy nem tudok, mert éjszaka dolgozom. Hát az adminisztrátorok éjszaka is dolgoznak. Volt már ilyen szitu. Inkább nem mondok semmit, vagy megmondom őszintén, viszont annak az a következménye, hogy ~~x~~ leneznek érte. Hogy miért? Szerintem azért, mert buták. Azért, mert fizikai dolgozó vagyok és ők lenézik ezek szerint a fizikai munkát. Fiatalon kerültem ide a gyárba és itt nőttem fel, magaménak érzem a gyarat. Szeretem is a munkámat, hogy miért maradtam itt? Hát úgy éreztem, hogy ez a kollektiva mindig melletttem volt. Az évek folyamán bár mikor bár mire szükségem volt, mindig támogattak. Én is 12 éve dolgozom itt a gyárba, ittmaradáunknak oka, hogy van egy nagyon jó óvodánk és bölcsődénk, nekem soha nem volt gyerek-gondom, hogy

el tudom-e helyezni a gyereket és tudok-e dolgozni, vagy nem, nagyon jó volt egyszer, másodszor tovább is tanulhattam, engedik az embert, engedik aki akar, itt érettségiztem az üzembe. Most is tanulok. Itt kaptam KISZ-lakást, itt a gyárban kellett jelentkezni, akik Kiszések voltak, gazdasági téren megállták a helyüket, társadalmi munkát végeztek, azok fizethettek be, mi még 65-ben fűzöttünk, akkor még 30 volt az ifjuság alap, azóta már 45, a mechanizmus óta. És befizettük és 2 év múlva megkaptunk egy lakást. A pénzühkön vettük, de azt is itt kaptam a vállalati KISZ-tól. Én olyan kétezer-ketezerkettőt keresek, a férjem három- és négy között, attól függ, összesen van hatezer forintunk, kifizetem a gyerekekért az iskolát, meg az óvodát, a napközit, az körülbelül egy hatszáz forint, kajára félre szoktam tenni, olyan kétezer forint körül, mivel így olcsóbbá került, hogy vacsorát bentről hordunk, ez elég nekünk négyünknek, van a lakástörlesztésem. OTP-m, már beteg is vagyok ha valamit nem vásárolhatok és nincs csekkem, aztán ezer forintot szoktunk betenni takarékbba, mert kocsira spórolunk, mert már a lakás meg van, be van rendezve és amíg a gyerekek kicsik addig tudok, hát körülbelül így nézünk ki. 65 óta vagyok párttag, közbe mindig végeztem társadalmi munkát, ott is aktívan dolgoztam és úgy látta az akkori alapszervi párttitkárom, hogy megfelelek párttagnak és beszélgetett velem, beléptem a pártba, azóta is aktív munkát végzek, elsőbb mint agit prog. titkár dolgoztam, most már én vagyok az alapszerv titkára. Volt egy jó közmondása az akkori titkáromnak és az mondta nekem, hogy Zsuzsa párttagnak lenni nem dicsőség, hanem állandó küzdelem és akkor én felkötöttem mindent amit fel lehetett és dolgoztam úgy ahogy tudtam, mindent beleadva Most már tudom, értékelni, tudom, mi az párttagnak lenni, de őszintén mondom, 21 éves fejjel, mert akkor 21 év volt a korhatár, hogy én beléptem, én akkor talán nem is tudtam, hogy pártoa lépek be én hogy ott mik a kötelességek, mik a lehetőségek, nem tudom akkor még konkrétan, hogy mit is vállalok, én úgy érzem, hogy jól megálltam a helyemet és úgy érzem a jövőben is megfogom.

A lőrinci fonóban looc fonónó dolgozik. Köszönjük közreműködésüket Földi Annának, Mikó Erzsébetnek és Járasi Jánosnénak.

Asszonyok

Forgatókönyv

Görög E. l. k.

"Nem lehet például határozottan előírni azt, hogy az emberek kit és hogyan tiszteljenek. De amikormindenütt itt a kongresszusi vitában is a felszólalók megállapítják, hogy a termelésben résztvevő aktív munkaerők 41 %-a nő, és ezen kívül minden ember tudja, hogy még ezen kívül mi vár az aktív keresőknek erre a 41 %-ára a háztartásban, a nevelésben, ~~xxxxxxxx~~ akkor azt kell mondani, hogy bár határozatot hozni nem tudunk, de aki kommunistának, vagy egyáltalán felvilágosult embernek tartja magát, az tisztelje a dolgozó nőt." Kádár János. X; Kongresszus, 1970. Budapest.

A nő és a munka

A téma aktuális, ezt mindenki elismeri, ez egy elfogadott tény. A téma bonyolult, sokszor áttekinthetetlen. A hagyományok, a történelmi hagyományok különösen kelet-európai országokban nagyon konzervatívak, elmaradtak. Ahogy elfogadjuk azt a tényt, különösen a II. Világháború után, hogy a nőnek joga van a munkához, úgy szinte elfogadott tény, hogy ugyanabban a munkakörben, ugyanazért a munkáért a nő kevesebb bért kap, mint a férfi. Magyarországon 25 év alatt sokminden megváltozott a nők és a munka területén. A szinte feudális erkölcsi közvélemény, különösen a mezőgazdasági dolgozók körében is változóban van. Ugy látszik, hogy a női munka rányerszáma nem annyira a népesség életszínvonalától függ, mind inkább az ország fejlődése dinamizmusától. A szocialista országokban a nők részvétele a munkában

sokkal nagyobb méretű, mint a kapitalista országokban, és az ország munkaerejének 46 %-a körül stabilizálódik. Ezek a száraz adatok, de hátra van nagyon fontos kérdés: milyen súlyosan befolyásolják a nő-kérdést az előítéletek? Két tényből indulunk ki: az elmaradott, bevett hagyomány és maguk a nők, a nők továbbtanulása, szakképzettsége, beletörődése a megszokottba.

Miután a kérdés rendkívül bonyolultnak látezik, és egy dokumentumfilm, ami maximálisan 400 méter, nem ad lehetőséget minden mélyen átölelni, megmutatni /esetleg egy sorozat dokumentumfilm tudná elmélyíteni ezt a kérdést/, azért az agis szintjére kell redukálni a témát és a műfajt. Szeretném csak felhívni a közvélemény figyelmét, tudatni a kérdés fontosságát. Filmmel, képpel. Mert mostanában könyvek, újságcikkek, szociológiai tanulmányok százai foglalkoznak ezzel a kérdéssel. Világviszonylatban és hazai szinten. Mondhatnám azt, hogy a probléma rendkívüli aktualitása forradalmivá vált. Leszűkítva: egy kérdést szeretnék érinteni a filmben a munkát és a nőket. Ezen belül két asszony nagyon hétköznapi problémáit. A munkabérlés a szakképzettség. Hogyan próbálják megoldani ezt mind a ketten és van-e lehetőség a megoldásra. Ezért tanulmányom két egymástól különböző munkakör, tájegységet és lehetőséget választott. Az egyik városi asszony, budapesti, a másik vidéki elmaradott kisfaluból Nyírságból. Az egyik munkásasszony nagyanyja, anyja is ugyanabban a szövőgyárban dolgozott és ő maga is mostmár évtizedek óta. A másik parasztasszony, ebben a kisfaluban született ugyanúgy, mint nagyanyja, anyja, és mostmár évtizedek óta teszben dolgozik és ellátja a háztájt.

Dramaturgiai elképzelésem a következő: a film bevezetője montázs, amely az aktív munkaerő 41 %-a női munkaerőt példázza ma Magyarországon, száraz adatokban, képi tényekben. Milyen szakmában mennyi nő dolgozik, milyen szakképzettséggel, milyen

munkabérrrel és mennyivel alacsonyabb ez a munkabét, mint a férfiaké. A montázs tulajdonképpen vita-párbesszéd jellegű. Felveti magát a kérdést.

A kérdés felvetése, vagyis a montázs után, a két asszony egy-egy napi története következik, hogy milyen sorrendben, ez a felvett anyagotól függ.

Tapasztalati tény, és munkalélettani megfigyelés, a nagy pontosságot, inženzióv figyelmet igénylő egyhangu munkákat a nők általában jobban végzik és jobban viselik el, mint a férfiak, ilyen a szövőnők munkája. Helyszíne a Lőrinci szövőgyár, ahol a 80 %-a a dolgozóknak nő.

Egy jól dolgozó szövőnőt választok, akinek a munkája mindenki által elismert tény. Magas szakképzettsége szintén. Korszerű, új gépeken dolgozik, aktív a társadalmi életben, két gyermeke van, mind a kettő tanul, a férje dolgozik. A háztartást a nő vezeti. Bevásárol, főz, mos, takarít, és ugyanakkor továbbtanul, szakbizsgát szeretne letennei. Mi ebben a probléma? A többi nővel együtt, egyenlő munkáért egyenlő bért elvéért harcolnak. Azonkívül, maütána dolgozók többsége nő, vezető állásokra nőket követelnek. Ők így mondják, vezető munkakör megüresedése alkalmával az egyenlő előfeltételekkel és adottságokkal rendelkezők közül a női munkatársakat előnyben kellene részesíteni. Harcot folytatnak a túlóra csökkentéséért, és az éjszakai műszakok ritkításáért. Ezek mind alapkérdések egy gyár számára, ahol a dolgozók 80%-a nő.

A mi szövőnőnk, nevezzük őt Kovács Margitnak, mert lehetőségem van kiválasztani a legmegfelelőbbet, hogy úgy mondjam a legfotogénebet, érdekes egyéniséget, amely fíman is az tud maradni, ugyanakkor természetes és szuggesztív.

Egy napját dolgozom fel apró részletezéssel, szinte

szinte mikrorealizmussal. Naponta hány óraker kel fel. Általában 5 óraker. Milyen háztartási, nevelési munkát végez a műszak előtt. Azután a gyár következik. A blokkolás pillanatától a blokkolás pillanatáig. Hány mozdulatot tesz meg nap nta a gép körül, hányszor járja körbe. Mennyi megdolgozott tekercset szed le a gépről. Hányszor áll le a gép, és hányszor javítják. Ezen belül mennyi a teljesítménye. Naponta mennyi időt tölt el az ebédlőben ebédsszünet alatt. Így pontos, aprólékos feldolgozással szeretném megmutatni az egész napját. Most nyit keres, és mi a béremelés követelésének a lényege. Mert a gyáron belül a nők többségének a cél: a béremelés. Ennek nemcsak az anyagi része érdekes, hanem az erkölcsi része elsősorban, mert a lényeg az, hogy egyenlő bért követelnek a férfiakal. A követelmény teljesítésével tudomásul kell venni az erkölcsi egyenjogúságot. Itt a képek alatt monológ-szerűen kontraszttal a képekkel a szövegnő maga mondja el a problémáit, meg látásait. Vége a munkának, újból kijön a gyár kapuján és most következik a második műsza: főzés, vacsora gyerekek, továbbtanulás. Mennyi ideje marad rá. Mit olvas, mit tud a világról, mit szeretne tudni, látni. Mitk ért az életszinvonal alatt? Mi a célja, anyagi és erkölcsi? Mit szeretne elérni az életében? Tudatosan, szélsőséges probléma nélküli életet választok, egy átlagéletet, kiegyensúlyozott családi életet, a már megszerzett lakással, két okos és egészséges gyerekkel, férjjel, aki jó partner. Mennyi küzdelem van emögött és mennyi munka? Boldog-e egy ilyen asszony.

Egy nap a háromszázhatvanháromból, átlagnap, átlag problémákkal. Ezt az átlag-napot negyven évvel kell megszorozni. Negyven év munkásasszony élet. ~~Hátfé~~

Késő este van. 9 óra. Fáradt, lefekszik, holnap egy új nap vár rá és egy másik asszonyra, aki egy kis faluban é

5.

Mezőgazdasági dolgozónő, magyarul mondva parasztaszcsony. Kis falu, átlag falu, nem nagyon szegény, nem nagyon gazdag. Lapos táj, szikár föld. Középnagyságu ház, amelyben lakik, kerttel körülvéve. Két gyereke van. Mind a ketten tanulnak. A férj dolgozik. Az asszony szintén tíz éve dolgozik a tszben. A tsz hol rosszul ment, hol jól, végülis egy átlag tsz lett belőle. A táj és a föld elég zord. Nagyon kemény munkával lehet elérni a jó termést. Nincs ezen a földön sem szőlő sem olyan g amelyik gyors és biztos gazdagságot hoz. Mindekkora évszázadok óta kemény munka várt. Férfiakra és nőkre is. Villanyt a faluba alig öt évvel vezették be. A vasut elkerüli, autóbusz jár. De az utazás még ma is nagy probléma. A tsz, a gépek sokmindent megváltoztattak, de... Milyen a nők élete egy ilyen faluban? Egy középkorú nőt választok 35-40 éveset. Lezárt családi élettel kemény munkával a háta mögött.

Nyár, kora hajnal. 3-4 óra között. Ilyenkor kel fel mindennap az asszony. Először ellátja az állatokat, tehenet, disznót, tyukokat, azután következik a család. 6-ra mindenki munkába indul, az asszony is. Először, tíz évvel ezelőtt szükségből ment el dolgozni. Szótlamul, elképzelés nélkül üzte a robotot a földeken. Mindennap hajnalban a többi asszonnal együtt, fölkapaszkodott a zetorra, kiment a földekre, és azt a munkát végezte el, amit ráos tettek. Miután mindig szeretett dolgozni és tudott is gyorsan és ügyesen, megdicsérték. Észrevették a munkáját a közösségben. Ez nagyon hatott rá. Először életében gondolkozott el azon, tudná ő ezt még jobban is csinálni. Elkezdte. Megint észrevették a jó munkáját. Brigádvezető helyettes lett. Ügyes, jó szervezőnek bizonyult és így lett brigádvezető. Mostmár önálló elképzelései is voltak. Következett az a pillanat, először életében, amikor rájött, nagyon keveset tud. Először nem merte kimondani, még a legszűkebb családi

körben sem, félt az előítéletektől. Harmincöt éven fölül nő, faluban őregnek számít, és tanulni akar. Aztán kimondta. Családja nem ellenezte, de rábizta a sok-sok munkát, ha be tudja osztani, tanuljon. És most itt tart. Háztartásá, a család, a brigád a tsz-ben és a továbbtanulás gondolata. A tanulás alatt persze szerény, s általános elvégzését kell érteni. És ~~ez~~ a gondolatot; szakmai továbbképzés. Ebben a környezetben a tanuló-gondolatának megszületését szeretném követni, hogyan jut el egy középkorú parasztaasszony, aki soha életében nem mozdult ki a falujából, hogy tanulnia kell, tágitani a világot megismerni, megérteni, önmagává válni és a munkát, mint robotot megszüntetni.

Ebben a részben is a szerkezet olyan, mint az előzőben. A stílus aprólékos mikrorealizmus. Kora hajnaltól késő estig követem az asszonyt munkáját, magatartását. Mi veszi körül, milyen tárgyak, milyen a házak, amelyben él, az emberek, akikkel együtt dolgozik, a gyermekei és a férje. És természetesen a cél. Sikerül-e továbbtanulnia?

Késő este van, egy másik asszony mögött egy átlagnap, egy a háromszázhatvanháromból és ezt a háromszázhatvanháromat meg kell szorozni negyven évvel. Mennyi munka van emögött. És van-e elismerés? Erkölcs, anyagi. Tisztelet. Az aktív munkások 41%-a Magyarországon nő.

Mészáros Márta